

av Øystein Hagen/ as norske ord og bilder (int)/ www.nob.no

Hva var jobben? Intervju med forfatteren Arne Svingen ifm utgivelsen av Lettles-boka «Flaskekongen».

Hvem var oppdragsgiver? Fagbladet Psykisk Helse

Når ble jobben gjort? Innen deadline for Psykisk Helse nr. 1-2007

Hva hvis de vet...

av Øystein Hagen

Tolkien regnet den hemmelige ringen som trygg hos hobbitene.

Arne Svingen plasserer den hemmelige konspirasjonen hos alkiser på Grønland – for alle overser alkisene på Østkanten.

Vi møter Arne Svingen en sur januardag på Valka, Majorstua. Oslo får færre brune kafeer. Valka – Valkyrien, og Lompa – Olympen – er de to med mest kulturhistorie, og lengsel, lidelse, angst og gleder.

Dagens første

Nå er Lompa borte. På Valka får du fortsatt dagens første halvliter, og i tillegg et solid måltid mat for under en hundrelapp. Klokka 12.00 er fotografen, journalisten og forfatteren Arne Svingen de første gjestene for dagen. Det varer ikke lenge før stamgjestene kommer. De siger inn for å slukke tørsten, dele noen muntre historier om det levde livet og høre nytt «oss gutta» imellom.

- Alkoholikere er ikke forskjellig fra andre i annet enn at de ikke klarer å

kontrollere forholdet til alkohol. Det er nok en forskjell på kvinner og menn. Kvinnelige alkoholikere holder seg mer inne og usynlige. Mennene går ut, treffer hverandre på kneiper og brune kafeer, drikker sammen ute eller hjemme hos seg selv.

Vi overser dem, bryr oss ikke, og derfor blir det fasinende å tenke seg at de kanskje forvalter sannheten om Den store Konspirasjonen.

Arbeidsdisiplin

«Flaskekongen» er den 27. boka i de ni årene som har gått siden Arne Svingen debuterte som forfatter. I 1997 sa Arne Svingen seg fri fra tidligere jobber med journalistikk og film. To år etter kom dobbeldebuten med romanen «Handlingens mann» og barneboka «Flekken». Siden da har det i gjennomsnitt blitt tre bøker i året.

De fleste er barnebøker. De ni bøkene om Hubert får et nytt liv i form av 7 animasjonsfilmer i NRK barne-TV i år. Ungdomsboka «Svart elfenben» ga Svingen Brageprisen i 2005. I tillegg til bøkene har Svingen lest inn flere av bøkene sine som lydbøker, og skrevet hørespill og film.

– Jeg lærte mye om å skrive effektivt og enkelt ved at jeg startet med barnebøker. Barn og ungdom som lesere er helt kompromissløse. Enten så duger det, eller du får høre det. Mange etablerte forfattere mislykkes når de skal skrive for barn og unge. Det er ikke lett å skrive lett.

Bredden i forfatterskapet forklarer Svingen slik: –Enhver ny sjanger er en utfordring. Når jeg er på slutten av et bokprosjekt er jeg som regel luta lei korrekturer, opprettinger, forslag til forbedringer. Å begynne på noe som inntil da ikke har blitt tatt på alvor, bare har ligget og gjæret i notatboka, er nytt, friskt og spennende, og en måte å kvitte seg med det

du egentlig allerede har gjort deg ferdig med.

Møter publikum

Noen forfattere liker å møte leserne sine. Andre kan ikke fordra det.

Svingen hører til blant de første.

– Den største og mest givende utfordringen er å møte elever i videregående. På barnetrinnet er du den store helten uansett, og voksne spør jo mest om slikt det er dannet å spørre om. Ungdom klarer på en måte ikke å unngå å være ærlig. Det kommer rett ut, uten broderinger. og noen ganger kommer det spørsmål som er mye glupere enn jeg kunne tenkt ut selv. Et vanlig spørsmål å få er «Hvor får du alle ideene dine fra». Men så, i en slik diskusjon, sier plutselig en av elevene: Hvor kommer ideer fra, da, egentlig?

Eller de kan fortelle meg hvordan fortellingen i bøkene mine fortsetter.

– De står ikke i boka, sier jeg.

– Men det er ingenting i boka som sier at det ikke var det som skjedde heller, svarer de ofte. Særlig barn er opptatt av hvordan det fortsetter.

Får mest tilbake

– Når elevene skal være med på å bygge opp en historie er det alltid noen som utmerker seg. Det kan være talent, eller det kan være at de har sett mye film og dermed ubevisst lært seg mye om hvordan historiefortelling skal utvikles. Ofte viser det seg at de som er ivrigst, og har mest å bidra med, er de elevene lærerne oppfatter som de mest problematiske. Da har vel kanskje ikke skolen sett dem for hva de er verdt, da?

– Slike lese-høyt-turneer ville jeg ikke unnvære for noen pris. Jeg drar jo

rundt som en slags underholder, og holder et slags show. Jeg får et kick av at jeg kanskje treffer noen som senere blir forfattere eller filmregissører, og som kanskje får et puff i den retningen av at jeg var der og leste høyt. Det er også verdifullt sosialt. Å skrive er ditt eget, ensomme ansvar, selv om jeg ofte arbeider i prosjekt med andre. Når du skriver, er du alene. Noen forfattere kompenserer sosialt med leie seg inn i kontorfellesskap. Jeg trenger høy musikk på øret, og foretrekker å sitte hjemme.

Flaskekongens hemmelighet

Flaskekongen er ingen enkel bok, men den er skrevet i et tydelig, forståelig og ukomplisert språk.

– *Hva er Flaskekongens hemmelighet?*

– Nei, den som visste det. Jeg vet ikke, innrømmer Svingen, men han ser ikke bort fra at Flaskekongen kjenner til en konspirasjon som han gir videre til bokas jeg-person, og som igjen blir formidlet til neste mann i rekka. Blir konspirasjonen kjent, vil det forandre alt. Det fasinende ved å åpne for at det kan være slik, er at hemmeligheten i så fall forvaltes av dem vi minst venter det av. Ingen gidder å bry seg om alkiser. Vi overser dem, som vi overser mnge andre grupper i samfunnet. Hva om det er dem som vet hvordan vi kan gjøre verden til et bedre sted.

– *Litt ««Hvis Jesus kom tilbake i dag – ville noen oppdage det»?»*

– Ja, kanskje noe sånt. Boka er skrevet for å være lettlest, men jeg mener at det ikke er noen enkel bok. Jeg deler målsetningen til «Leser søker bok» og Lettlest forlag. Leselyst er en menneskerett, også for de omlag 30 prosent av oss som har så store lesevansker at de ikke klarer å lese en

vanlig bok. Som forfatter håper jeg jo at Flaskekongen skal finne mange krevende og kritiske lesere, og det er det samme for meg om de er alkoholikere, skoleelever, lesesvake eller bare åndselite.

Så langt har Svingen – som forventet – minst gjennomslag i bokeliten. Bokhandlerne, og særlig kjedene der mye blir besluttet på toppen, har vist liten interesse for Lettles-bøker. Forlaget blir ikke nedrent av bokanmeldere heller. Trass at Svingen er en av de mest omskrevne blant de yngre forfatterne er boka ennå ikke anmeldt en eneste gang. En god del biblioteker, institusjoner, skoler og frivillige leserombud gjør imidlertid hva de kan for å spre den glade leselyst til flest mulig.

forslag til bildetekst

Møte på brun kafé: – Gleden ved å lese er noe alle bør få del i, uansett om de er alkoholikere, skoleelever, lesesvake eller åndselite, sier forfatteren Arne Svingen. (Foto: Ola Sæther)

Undersak/bokssaker:

Leselyst for alle!

Lærere, bibliotekarer og frivillige leselystne gåt i front for å gjøre litteraturen bedre tilgjengelig for flere.

- Forfatterbesøk i regi av Norsk Forfattersentrum har vært et tilbud til skolene siden 1968. 600 000 elever har ved dette fått sjansen til å gjøre seg kjent med samtidslitteraturen.
- Nettverket «Leser søker bok» og Bok-til-alle-bibliotekene har gått sammen om å opprette leserombud-ordningen. I løpet av et par år er det rekruttert ca. 400 leserombud. Leserombudene betjener ulike institusjoner som alders- og sykehjem, bofellesskap, psykiatriske dagsentere mv. Leseombudene er lærere, bibliotekarer og frivillige leseglade som deler lesegledden med seg ved å arrangere forfatteroppløsning og annen form for tilrettelegging av litteratur.

Lesevansker kan ramme alle

Omlag en tredjedel av befolkningen er beregnet til å være så lesesvake at de har vansker med å lese ferdig en vanlig bok.

Dyslektikere, skolebarn og -ungdom med konsentrasjonsvansker, psykisk utviklingshemmede og noen andre grupper kan vokse opp med fysisk eller sosialt betingede leservansker.

Selv den mest iherdig leser kan imidlertid bli lesesvak.

Eldre får svekket syn. Pleiepasienter med demens mister både tids- og stedsorienteringen, også i forhold til litteraturen. Slagpasienter blir ofte lesesvake, inntil de evt. får trent seg opp igjen. Er du blant lesehestene i dag kan du likevel være lesesvak i morgen.